

Møte torsdag den 25. mars kl. 20.25

President: J o r u n n R i n g s t a d

D a g s o r d e n (nr. 22):

1. Innstilling fra næringskomiteen om lov om endring av lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. (enhetskvoteordning) (Innst. O. nr. 55 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 21 (1998-99))
2. Innstilling fra næringskomiteen om lov om opphevelse av lov av 25. juni 1936 nr. 4 om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper (Innst. O. nr. 56 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 27 (1998-99))
3. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endring av lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. (enhetskvoteordning) (Innst. O. nr. 55 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 21 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 15 minutt, og at taletida vert fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 25 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 10 minutt, Høgre 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt og Tverrpolitisk Folkevalde 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gjeve høve til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalarane frå kvar partigruppe og etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa.

Vidare vert det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Rita Tveiten (A) (ordførar for saka): Fiskeripolitikk er eit emne som det er all grunn til å vera oppteken av. Slik sett er det for så vidt ingen grunn til å forlata salen – men det er no ei anna sak.

Fiskeressursane representerte i 1998 ein verdi på over 34 milliardar norske kroner. Då er både fangst og oppdrett, eksport og sal innanlands rekna med.

Resultata i åra frametter er avhengige av om me klarar å forvalta desse ressursane på ein god måte. Det er i fyrste rekkje om å gjera at haustinga står i samsvar med det havet kan gje. Dette er eit ansvar fyrst og fremst for fiskarane direkte, men det kviler òg eit tungt ansvar på norske fiskeristyrsmakter i den samanhengen. Det må forskast meir for å kunna gje betre tilrådingar om kva uttak dei ulike fiskestammene kan tola, og det må setjast inn tiltak slik at me har betre oversyn når det gjeld kor mykje fisk som er fanga. Det er berre dersom alle data er korrekte når dei vert lagde inn i utrekningsmodellar, at

me kan vera trygge på at overslaga over kva den enkelte fiskestammen kan tola, vert så korrekte som mogeleg.

Einingskvoteordninga er etter komiteen si meining eitt av svara på utfordringa med å tilpassa fangstkapasiteten til ressursgrunnlaget.

Med ei einingskvoteordning vert det opp til den enkelte fiskebåteigar å tilpassa fangstkapasiteten og investeringane til det kvotegrunnlaget han eller ho har. Det kan verta betre lønsevne for fiskebåtane, og det kan verta rom for arbeidsordningar som inneheld ordna fritid også for fiskarane. Det er positivt.

Ordninga bør også leggja til rette for at fartøyutforminga kan verta friare. På den måten kan utforminga verta meir føremålstenleg i høve til kva bruk båten har, heller enn at det vert ei utforming av båten for å tilpassa seg paragrafar som regulerer fartøyutforminga i dei ulike fiskerieria på ein nitid måte. Ikkje berre kan nokre av kreasjonane sjå merkelege ut, men dei kan òg representera ein tryggleiksrisko, og det er mykje verre.

I Innst. O nr. 38 for 1998-99 uttalar komiteen:

«Komiteen vil påpeke at fiskeressursene tilhører det norske folk, i fellesskap. Det er derfor i utgangspunktet ingen enkeltpersoner eller enkeltelskaper som kan gis evigvarende eksklusive rettigheter til vederlagsfritt å høste av (og tjene på) disse ressursene, mens andre stenges ute fra å delta i fisket.»

Eg er glad for at ein samla komite sluttar opp om dette synet. Komiteen meiner det er ein styrke at det er mange aktørar av varierende storleik i fiskerinæringa, og at det er positivt at mange kan verta eigar eller medeigar i eit fiskefartøy.

Det har vore tilløp til uro over at kvoterettane har hopa seg opp på få hender. Det kan vera grunn til å undersøkje nærare korleis fiskekvotane fordeler seg på ein-skildpersonar og ein-skildelskap, og reint geografisk. Det må vidare utarbeidast reglar som hindrar ei uheldig opphoping av fiskefartøy med konsesjonar på få hender, og det må takast geografiske og regionale omsyn.

Ved vidareføringa av einingskvoteordninga, må det sikrast at også nye generasjonar kan verta fartøyeigarar, utan at me får ei tilnærma odelsliknande ordning som inngang til moglegheita for å verta eigar av ein fiskebåt.

Tidsavgrensinga for ordninga er på 10 og 13 år for skiftevis grønlandsrekestrål og ringnot og torskestrål. Fleirtalet i komiteen meiner det er viktig at denne tidsavgrensinga vert vidareført. Ei utgreiing gjord av Norges Handelshøyskole og Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning i Bergen syner at ordninga for torskestrålflåten må vara i 10–15 år med dobbel torskekvote for å gje reiarlaga den nødvendige drivkrafta til å bruka ordninga. Såleis kviler den tilrådde tidsavgrensinga på trygge reknemåtar.

Kyst- og havfiske representerer to fiskeri som utfyller kvarandre. Skal me få til ei strukturtilpassing, må fordelinga mellom dei to gruppene liggja fast over tid, dette fordi dei som tek støyten med å tilpassa seg ressursgrunnlaget, skal kunna kjenna seg trygge på at dei også får nytta godt av resultatet av denne tilpassinga. Dette vart klårt understreka av ein samla komite ved handsaminga

av perspektivmeldinga og ligg òg til grunn for innstillinga frå komiteen i dag.

Det må vera råd å koma fram til ei fordeling mellom dei to gruppene slik at kvar av dei veit kva dei har å halda seg til. Særleg viktig vert dette av di me ikkje kan gjera mykje med svingingane i naturen. Det me kan gjera, er å utstyra oss med verktøy som sikrar oss best mogleg kunnskap om ressurs situasjonen, ved m.a. auka vekt på forskning.

Ved vidareføring av einingskvoteordninga er det ein samla komite som meiner at det ikkje skal leggjast til rette for å slå saman kvotar mellom kyst- og havfiskeflåten.

Komiteen uttalte i samband med perspektivmeldinga og uttaler i dagens innstilling:

«Komiteen viser til at fiskerinæringa er avhengig av naturen og er utsett for naturlege svingingar. Uttaket må derfor styrast av ei berekraftig hausting av ressursane.»

Komiteen er samd i at ordninga vert ført vidare, men det er verdt å merka seg at ein samla komite ber om at det vert utgreidd om ordninga kan gjerast gjeldande for fartøy under 28 meter og kva grense som i så fall er naturleg. Det er vel ingen løyndom at opptil fleire parti har tenkt på at 70 fot truleg kunne tenkjast å høva.

Det er heilt nødvendig å få fortgang i arbeidet med å få fram andre mål enn fartøyets lengd når skiljet mellom kyst- og havflåte skal framskaffast. Det er i dag slik at teknologien i sterk grad har oppheva skiljet mellom fartøy på 28 meter og under. Desse fartøygruppene fiskar gjerne med same typen reiskap og i same område. Då vert det noko som ikkje stemmer. Rammene vert heilt ulike for same fisket. Eg vil be fiskeriministeren merka seg dette og ikkje dryga med å få dette arbeidet sett i gang og avslutta innan rimeleg tid.

Poenget med einingskvoteordninga er at ho skal verka kapasitetstilpassande. Det nyttar ikkje å lura seg sjølv til å tru at fiskeressursane kjem til å auka monaleg i omfang. Det er for stort press på fiskeressursane nasjonalt og globalt alt i dag. Det er opp til oss å setja makt bak orda om at me legg til grunn at fisket skal gå føre seg på ein berekraftig måte.

I Aftenposten 11. mars i år vert det synt til at opptil 70 pst. av fiskeressursane i verda er overskatta. Taket for fiskeuttak er for lengst nådd i Atlanterhavet og Stillehavet. Fiskeflåten må reduserast med 30 pst., meiner FAO. Trass i at det er auka forståing for trongen til betre forvaltning av ressursane, maktar me ikkje å unngå overfiske og ressursøydande fangstmetodar, korkje globalt eller her heime. Det må vera rett tid for å sjå på våre reguleringsgrep i ein slik situasjon.

Er det slik at me manglar politisk vilje til å skjera ned kvotane og regulera fiskerettane? Har me kontroll med dei båtane som vert flagga ut?

Sjølv om ordninga med einingskvotar er meint å gje den einskilde fiskebåten betre lønsevne, er det eit like viktig aspekt at kapasiteten vert redusert som fylgje av ordninga. Det eine heng elles nøye saman med det andre. Men er det godt nok for norske fiskeriinteressar at berre båten er ute av auga, er han òg ute av sinn? Er då alt såre vel?

Eg er uroa over at det ikkje var råd å få komiteen med på krystallklåre føringar om at fiskebåten som vert frigjord ved at kvotar frå to fartøy vert samla på ein båt, reelt sett skal ut av fisket. Kva gagnar det presset på fiskeressursane dersom den overskytande båten hamnar tilbake i fiskeria, om enn i eit anna geografisk område og/eller under nytt flagg? Me likar dårleg fiske som går føre seg i uregulerte havområde. Men det er ikkje så nøye om ein norsk båt representerer fangstkapasitet som må finna seg eit beite for å sikra seg utkome og forrenting. Meininga er ikkje å vraka godt brukande båtar, men kravet om at eit tilsvarande fartøy må ut av fisket, er heilt nødvendig om me ikkje skal få ei oppbygging av kapasiteten i staden for ei nedbygging, som er heilt nødvendig.

I den ovannemnde artikkelen heiter det:

«Når overskuddsfartøyene tas ut av en type fiske, må fiskerimyndighetene sørge for at fartøyene ikke settes inn i et annet fiske. Det internasjonale samfunn må innse at flåtekapasiteten må justeres i forhold til fiskeribestanden, advarer FAO.»

Rett nok er det ein samla komite som strekar under at ordninga reelt sett må verka kapasitetstilpassande og at det dessutan er ein føresetnad at fartøy ikkje må omsettast på ein måte som er i strid med nasjonale fiskeriinteresser. Det vert spanande å fylgja med i korleis norske fiskeriinteresser vert definerte ut frå ei slik tilråding. Frå Arbeidarpartiets side er det ei klår melding om at det etter vårt syn vil vera i strid med norske fiskeriinteresser dersom sal av fartøy som vert ledig kapasitet etter at kvotar er slått saman, vert selde til andre land og fører til kapasitetsauke samla sett.

Det er eit svært viktig område me behandlar her i dag, og det krev det største alvor for å hamna på den rette sida. For det verste som kan skje for oss, er dersom me skulle koma i den situasjonen at båtar som faktisk vart frigjorde som fylgje av denne ordninga, hamna tilbake i andre fiskeri og vart eit press på ressursane. Det er ein situasjon som eg meiner både komiteen, fiskeriministeren og fiskerinæringa samla bør ha ei interesse av å få på rett kjøl.

Eg vil med dette tilrå innstillinga og vil visa til at mindretalsframlegga vil det verta gjort greie for av representantar frå mindretalet.

J ø r g e n H o l t e hadde her teke over presidentplassen.

Terje Knudsen (Frp): I foreliggende innstilling ble det ikke flertall for det jeg vil kalle for vesentlige endringer i saltvannsfiskeoven, så man kan si at spensten i innstillingen uteble. Hvis komiteen virkelig hadde ment noe med kapasitetstilpassinger for å få ned overkapasiteten i fisket, ville den ha fulgt Fremskrittspartiets forslag om å la enhetskvoteordningen bli utvidet til å omfatte fartøy helt ned til 15 meter. Dette ville blitt et viktig bidrag fra kystfiskeflåten.

Fiskeridepartementet er krystallklar på at en enhetskvoteordning ikke skal være et system med omsettelige kvoter.

Fremskrittspartiet synes likevel det er positivt at komiteen har samlet seg om å slå fast at enhetskvoteordningen er tilrettelagt for å styrke det enkelte fiskefartøys lønnsomhet. Det er også positivt at det finnes mange aktører av varierende størrelse i norsk fiskerinæring. Og ikke minst er det positivt at mange kan bli eiere eller medeiere av fiskefartøy. Det må derfor legges til rette for at nye generasjoner kan få anledning til å bli fartøyeiere. I kystfiskeflåten er etableringsterskelen lav. Rekrutteringsmulighetene er derfor gode og selveierskapet utbredt. Kystflåten er imidlertid preget av overkapasitet, lav lønnsomhet og manglende tilgang på kapital. For å styrke kystfisket som selvstendig levevei og som kombinasjonsnæring bør enhetskvoter også innføres for alle regulerte fiskerier i kystfisket.

Fremskrittspartiet mener at en innføring av enhetskvoter for store deler av kystflåten vil redusere overkapasiteten og bedre lønnsomheten. En annen sak er det at med enhetskvoter kan den enkelte fartøyeier selv vurdere om det er lønnsomt å kjøpe en enhetskvote eller gå sammen med en annen kvoteeier for i fellesskap å drive mer rasjonelt.

Fremskrittspartiet vil også vise til at utviklingen i næringen tilsier at grensen mellom havfiskeflåten og kystfiskeflåten bør settes til 21,3 meter. Det fremgår av et partiets forslag.

Fremskrittspartiet hadde håpet at det hadde vært mulig å etablere flertall for konklusjoner og forslag som, som jeg sa, hadde vært mer spenstige. Spesielt hadde vi håpet at Arbeiderpartiet hadde fulgt opp Fremskrittspartiets vyer om å vurdere en grunnrente. Forslaget om det er i sak og form balansert, og det er derfor pussig at det skulle være noe provoserende at Stortinget ber Regjeringen foreta en utredning av en ressursavgift, og – som det står – «ber videre om at egnede virkemidler for en slik avgift blir utredet» og deretter sendt Stortinget. Forslaget er altså mildt i sin form.

Fremskrittspartiet er glad for komiteens enstemmige innstilling, hvor Stortinget ber Regjeringen utgreie om enhetskvoter kan gjøres gjeldende for fartøy under 28 meter. Dette er et skritt i riktig retning, selv om Fremskrittspartiet kunne tenke seg et lengre steg, ned til 15 meter.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag, nr. 1-5, som er inn tatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Terje Knudsen har tatt opp dei forslaga han viste til.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Verda har for lite fisk. Etterspurnaden er større enn det ein kan tilby. Noreg har mykje fisk og dermed ein svært verdifull ressurs for verdssamfunnet. Difor er det viktig at vi forvaltar denne ressursen slik at den kan gje mat på bordet igjen og igjen.

FAO har kome med sterke åtvaringar mot overfiske, og meiner at verdas fiskeflåte må reduserast, og at opptaket av fisk må kontrollerast. Kristeleg Folkeparti er for så vidt einig i det. Og Regjeringa sitt forslag om einingskvotar har som føresetnad at ein skal oppnå at fiskekapasiteten er meir tilpassa ressursgrunnlaget.

Målsetjinga er også å styrkja driftsgrunnlaget for dei som deltek i fisket, ved at kvotar frå to eller fleire båtar kan slåast saman. Då vert det lett ein båt til overs. Denne må ikkje omsetjast på ein måte som er i strid med nasjonale fiskeriinteresser, seier ein samla komite. Det er sjølvsagt viktig at vi ikkje avskriv vårt ansvar for at kapasiteten er for stor i fisket på verdsnivå.

Noreg må arbeida for at land vi har fiskeriavtaler med, heller ikkje aukar kapasiteten i flåten sin når kvotane ikkje kan aukast. Difor er det også viktig at fiskebåtar som vert kjøpte frå Noreg, går til erstatning for endå eldre og mindre føremålstenlege båtar. Men dette må i tilfelle forhandlast fram. Å nektja slike sal ville vera urimeleg, og den økonomiske sida av det ville anten stoppa fornyinga av ein relativt gamal fiskeflåte, ei fornying vi tidlegare har sagt er ynskjeleg, eller alternativt ville det kosta staten svært mykje. Viktigast er det likevel at kvotane vert overhaldne og at kontrollen med fisket er god nok.

Ei ordning med einingskvotar føreset at forvaltninga av fiskeressursane er langsiktig og i størst mogleg grad slik ein kan venta seg for dei som driv i næringa. Ein fiskebåt er ei stor investering, og fiskaren kan ikkje leva med uvisse for om han eller ho har fiskerettar til neste år. Ein må laga ordningane slik at den enkelte fiskar også tenkjer og planlegg langsiktig, slik at vi kan bevare fiskeressursane også for framtidige generasjonar. Samarbeid og forståing med utøvarane er ein nøkkelføresetnad for å lukkast.

Norskekysten er lang, og mange lokalsamfunn har lange fisketradisjonar og er avhengig av fisket. Det er viktig å fordela knappe ressursar. Det er for så vidt sjølve definisjonen på politisk arbeid.

Kristeleg Folkeparti meiner at både den geografiske og personmessige fordelinga av fiskerettar er viktig å halda oppe.

Skiljet mellom havflåten og kystflåten er vanskeleg å fastsetja ut frå lengdemålet på båten. Vi har fått mange merkelege båtar, såkalla paragrafbåtar, fordi metermålet avgjorde utforminga, og det er for dumt. Komiteen ber difor om at Regjeringa greier ut andre parametarar enn lengdemål for å skilja mellom kystflåten og havflåten. Det er urimeleg at ein for ein båt på 28 m har eit heilt anna regelverk enn for ein på 27 m, sjølv om begge har same utstyr, same reiskap og same kapasitet.

Komiteen ber difor Regjeringa no å vurdere om einingskvoteordninga òg kan gjerast gjeldande for båtar som er mindre enn 28 m. Fartøyutforminga kan då verta friare, til fordel for alle. Sentrumspartia er tilfredse med at Regjeringa får fleirtal for sitt forslag om at ordninga med einingskvotar skal halda fram, og eg tilrår difor innstillinga.

Ivar Kristiansen (H): Sakens ordfører har på en grei måte gått igjennom saken som vi har til behandling i dag.

I løpet av 1990-tallet ble det innført en ordning med enhetskvote for trål- og ringnotflåten. En enhetskvote kan overføres fra ett fartøy til et annet, noe som gjør det mulig å slå sammen kvoter fra flere fartøy. Enhetskvote-

ordningen skiller seg fra fritt omsettelige kvoter, der kontroll med ressurskvoten er løst fra et fartøys eierskap. Enhetskvoteordningen sikrer at den som kontrollerer en kvote, selv er engasjert i fiskerinæringen, enten som aktiv fisker eller som eier av et fiskefartøy. Grunnrenten i fiskeriene beholdes derfor i stor utstrekning i næringen selv, og kan brukes eksempelvis til investering i flåten, til industriutvikling, til forskning, til utvikling og gjerne til markedsføring.

Ordnningen bidrar også til å trekke ut ledig kapasitet og muliggjøre raskere fornyelse av flåten. Høyre mener ordningen er et viktig bidrag for å få til en bedre kapasitetstilpasning og også et bidrag til en styrket økonomisk lønnsomhet i næringen. Ordnningen bidrar naturlig nok også til at fartøy trekkes ut av fisket når det er hensiktsmessig. Ordnningen er et viktig bidrag til økt lønnsomhet og selvbestemmelse i fiskerinæringen. Vi understreker at dette er en frivillig ordning, hvor fiskerne selv fortløpende må vurdere hva som er mest hensiktsmessig.

For Høyre er det også viktig at det er fiskeren selv – og ikke direktorat eller departement – som tar avgjørelse om investering og utskifting av fartøy. Det er fiskeren selv som bestemmer og som er best skikket til å vurdere lønnsomheten av utskiftingen, av kapasitetstilpasningen og hva angår investeringer. Formålet er jo som nevnt at driftsgrunnlaget for deltagende fartøy skal styrkes.

Høyre understreker også de miljø- og ressursmessige forhold som med fordel kan knyttes til og rundt enhetskvoteordningen. Det vil alltid med en betydelig overkapasitet innen flåten bli et press på ressursene og dermed en kvotekamp. Det må derfor også ligge økonomiske incentiver til grunn for å redusere kapasiteten. Og jeg har tro på at enhetskvoteordningen i denne sammenheng er et viktig bidrag.

Jeg er noe usikker på hva Arbeiderpartiet egentlig mener med sin særmerknad på dette området, hvor man hevder at det vil være i strid med nasjonale fiskeriinteresser dersom salg av fartøy til andre land fører til kapasitetsøkning. Det kan i så fall bare oppstå hvis man foretar salg av fartøy til land man ikke har fiskeritavtale med. Arbeiderpartiet har heller ikke tatt høyde for å innføre en ny form for kondemneringsordning. Det man faktisk gjør, er å ta bort incentivene for å få til et frivillig uttak av fartøy. Det vil i så fall være et bidrag til ikke å gjennomføre ordningen fullt ut, så jeg tror det egentlig ikke er særlig gjennomførbart. Fra Høyres side legger vi vekt på at fartøy som går ut av eksisterende kvoteordning, for ettertiden ikke kan benyttes eller selges dersom salg av fartøy er i strid med nasjonale fiskeriinteresser. Og det innebærer jo at det må være uaktuelt å omsette norske fartøy til land vi ikke har avtale med, eller til interesser som fra før av er på en eller annen såkalt svarteliste, enten det måtte være på grunn av rovfiske eller andre forhold.

Enhetskvoteordningen innebærer også muligheter for forenklinger på mange områder. Flere reguleringer kan fjernes ved en utvidelse av ordningen, og det vil legges til rette for en reduksjon av forvaltning, byråkrati og administrering av fiskeriene. Når vi ber om en utredning fra Regjeringen med ønske om å fjerne tidsbegrensningen på

13 år for disponering av enhetskvoter, er det fordi vi ønsker å gi næringen en mer langsiktig horisont for investeringer. Det vil gi økt kapitaltilgang til næringen og dermed gjøre enhetskvoteordningen til et kraftigere redskap for langsiktige investeringer og kapasitetstilpasning. En slik reform må i så fall kombineres med innføring av en ressursavgift.

For Høyre er det i denne saken to forhold som er spesielt viktige. Det ene er som nevnt lønnsomhetsfaktoren, og det andre er ressursituasjonen. Vi understreker betydningen og viktigheten av et aktivt eierskap, og vil samtidig understreke – som en del av den aktuelle fiskeripolitiske debatt – behovet for vertikale integreringer og næringens eget ansvar for selv å legge forholdene til rette for et større samarbeid. Fra Høyres side er det selvfølgelig behovet for lønnsomhet i fiskerinæringen som veier tyngst, og det å få en bedre tilpasning av fangstkapasiteten, som vi understreker.

Det burde imidlertid være et paradoks for flere enn Høyre at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene i dag bare tar et halvt steg i riktig retning. For Høyre ønsker naturlig nok at enhetskvoten, når den innføres, må innføres for samtlige regulerte fiskerier. Det betyr at det også må gjelde for kystfiskeflåten. Mener man først at enhetskvoteordningen er et godt virkemiddel for økt lønnsomhet, for verdiskaping og kapasitetstilpasning i havfiskeflåten, må det samme resonnementet gjelde for kystfiskeflåten. Men flertallet vegrer seg for å innføre enhetskvoteordning for kystfisket, og velger å gi kystfiskeflåten dårligere rammevilkår enn havfiskeflåten. Det er betimelig å spørre flertallet hvorfor de ønsker å gi kystfiskeriene en slik ulempe. Høyre foreslår derimot i dag å innføre en separat enhetskvoteordning for de regulerte kystfiskeriene. Det vil styrke lønnsomheten og gi mer robuste arbeidsplasser. Likevel er det gledelig å registrere en viss bevegelse fra de andre partiene, som er med på å be Regjeringen utrede enhetskvoteordningen innført for fartøyer under 28 meter.

Til slutt: Høyre ønsker å gi lønnsomhetsperspektivet og valgfriheten innenfor fiskeriene en større og mer sentral plass. Derfor er vi i dag på rett vei, selv om det er et godt stykke igjen til målet.

På denne bakgrunn tar jeg opp Høyres forslag.

Presidenten: Ivar Kristiansen har tatt opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Rita Tveiten (A): Når det gjeld representanten Kristiansen si iallfall tilsynelatande glede over at fleirtalet har teke eit halvt steg når det gjeld å gjera einingskvotane gjeldande òg for kystflåten, kan vi berre seia at det forslaget som ligg føre her, iallfall ikkje har sett ei avgrensing nedover. Ein av grunnane til at dette forslaget er utforma på den måten, er at det i tilrådinga i odelstingsproposisjonen frå Regjeringa eigentleg ikkje er gjort ei vurdering som gjorde det naturleg å gå rett på eit slikt vedtak, så det må sjåast litt i lys av det.

Men det er egentleg ein annan ting eg hadde lyst til særleg å setja i fokus, og det er Høgre si tilsynelatande mangel på interesse for den globale situasjonen i fiskerieringa. Tidlegare har me hatt Rio-konferansen, som forma uttrykket: Tenkja globalt og handla lokalt. Det er vel det dette dreiar seg om. Dersom me ikkje vil vera med og ta ansvaret for korleis presset på fiskeressursane utviklar seg globalt, vil det før eller seinare gå ut over vårt lokale potensial når det gjeld fisket. Så eg kunne tenkja meg å utfordra representanten Kristiansen frå Høgre om han kunne gjera klart greie for Odelstinget i kva grad Høgre føler ei interesse for den globale situasjonen når det gjeld press på fiskeressursane.

Ivar Kristiansen (H): Jeg kan forsikre Arbeiderpartiets representant Rita Tveiten at vi har et hjerte som banker minst like mye for den globale situasjon som det man er i stand til å utøve fra Arbeiderpartiets side.

Innføring av enhetskvoteordningen er et viktig bidrag for å tilpasse kapasiteten til den ressursituasjon som vi til enhver tid har. Etter Høyres oppfatning er det da nødvendig dersom man skal innføre denne ordningen, at man ikke tar et halvt steg; man må la denne ordningen omfatte samtlige fiskerier. Med overkapasitet kjenner vi godt til i denne salen det press det til enhver tid er for å gi økte kvoter. Det har vi sett fortløpende de siste år, og har nok dokumentasjon til å se at man ikke har valgt å følge ekspertenes råd, fiskeriforskningens råd, til uttak av kvoter. Derfor faller denne påstand litt på sin egen urimelighet. Det viktigste er at vi i den nasjonale sammenheng har en politikk som gjør oss i stand til å utøve kontroll, at vi gir Kystvakta mulighet til å følge opp den situasjonen, og ikke minst at vi strammer oss tilstrekkelig opp til å ha fiskeriavtaler med de land som er satt til å ivareta vandrende bestander som passerer grenser, ikke minst i våre farvann. Jeg er sikker på at Rita Tveiten vet at Høyre gjerne sitter i førersetet og er med på å ivareta nasjonens og klodens interesser på dette området.

Rita Tveiten (A): Det er veldig greitt med verbale skildringar av temperaturen på hjartet. Ved andre høve kan vi kanskje sjekka i kor stor grad det verkeleg held når det kjem til stykket, iallfall sett i relasjon til ansvar for den globale fiskerisituasjonen.

Det som gjer at eg har lyst til å fylgja litt opp her, er at Høgre seier klart frå at det må vera mogleg å få selt norske fiskebåtar som vert til overs i samband med vidareføring av einingskvoteordninga, til andre land. Trur representanten Kristiansen at det vil føra til eit mindre press på fiskeressursane? Trur representanten Kristiansen at ein båt som vert selt til eit land som me har fiskeriavtale med, ikkje kan seljast vidare til eit land som me ikkje har fiskeriavtale med og såleis øva auka press på dei totale fiskeressursane? Det må vera lov å spørja: Kor blåøygd går det an å verta?

Ivar Kristiansen (H): Jeg tror det på mange måter er bedre å være blåøyd enn blind, for her kan man lure på

hvem det er som skal vokte vekten i denne sammenheng. Norge ønsker å påta seg denne rollen, men hvis man tenker seg nøye om i denne sammenheng, er jeg ikke sikker på at dette vil bli noen enkel oppgave. Jeg tror Arbeiderpartiets bidrag i denne debatten har den stikk motsatte virkning av det man ønsker. Det er ikke noe bidrag, det er ikke noe økonomisk incentiv til å levere kvoten fra seg hvis man har et fartøy som går ut av fiskeriene, og som man ikke får noen verdens ting igjen for. Det vil være ressursmisbruk ikke å la en båt som eksempelvis er 15 år gammel, erstatte en båt som er 25 år gammel, som ikke minst denne nasjonen har så flust av. Jeg frykter derfor ikke denne type gjennomføring som vi legger opp til, og jeg føler det relativt tryggende når jeg ser at Arbeiderpartiet utgjør mindretallet i denne sammenheng. Og jeg gjentar at virkningene av Arbeiderpartiets merknad – ikke forslag, registrerer jeg – vil være en tregere mulighet for å få innført enhetskvoteordninger, som er et sterkt bidrag til å tilpasse strukturen til ressursituasjonen. Og det er det som er det viktige.

Vi har fiskeriavtaler med de største fiskerinasjonene i nordområdene. Disse er vi nødt til fortsatt å ha et konstruktivt samarbeid med, også om nødvendig ved salg – og utbytte – av fartøy. Ikke minst gjelder dette i forhold til Russland. Men vi kan ikke drive med vaktportefølje for å se hvor det til enhver tid blir av fartøy som er eid av nordmenn eller bygd i Norge.

Olav Gunnar Ballo (SV): Ivar Kristiansen sa at det er bedre å ha blå øyne enn å være blind, men jeg vil understreke at også den blinde kan ha blå øyne.

Når det gjelder både Norges Fiskarlag, Fiskerieringens Landsforening og Norges Naturvernforbund, har de klart tatt til motmæle mot enhetskvoter innenfor kystfiskeflåten. Man ser at det er havfiskeflåten som argumenterer for at man også skal åpne for enhetskvoter her. Jeg vil spørre Ivar Kristiansen om hvordan han vil stille seg til motstanden bl.a. fra Norges Fiskarlag og Norges Naturvernforbund, når han sier at dette er god fiskeripolitikk i et globalt perspektiv og, så langt jeg kan forstå ham, også sett i forhold til riktig ressursforvaltning.

Ser ikke Ivar Kristiansen at de argumentene som kommer fra de nevnte instanser, kan være et tegn på at kvoter på færre hender og en forvaltning som svekker kystfiskeflåten, også gir en ressursforvaltning når det gjelder fisken som vil være uheldig både i et miljøperspektiv og i et globalt perspektiv?

Ivar Kristiansen (H): Jeg tror et av Finnmarks største problem i dag skyldes manglende lønnsomhet i hovedbærebjelken for Kyst-Norge: fiskeriene. Det har mange årsaker, og det er ikke mulig å ramse dem opp her. Men det Ballo gjør seg til talsmann for i dag, er jo at vi skal la denne overkapasitetssituasjonen og mangelen på lønnsomhet få lov til å vedvare, med et styrket press på ressursituasjonen. Dette er altså en situasjon som skal vedvare, og det spiller etter min oppfatning liten rolle hvem man kommer og vifter med i denne saken av orga-

nisasjoner, lag og foreninger som har et annet syn enn Høyre i dette spørsmålet.

I denne saken går Høyre i front for å prøve å få til en tilpasning av flåte- og ressursituasjonen, og enhetskvoteordninger er et av de beste bidragene i denne sammenhengen. Om det har noen stor virkning på Ballo eller ei, vet jeg ikke, men det kunne være fristende å be ham registrere at Arbeiderpartiet er på halvveien. Det samme er regjeringspartiene. Om disse har sett lyset eller ei, eller om det skyldes blå øyne, skal være usagt, men jeg tror at også Ballo ved å tenke seg om, ser at det er viktig – av to grunner: av kapasitetshensyn og av hensyn til økt lønnsomhet, det å ha mer robuste arbeidsplasser – at man tar skrittet fullt ut og innfører enhetskvoteordninger også i kystfiskeriene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jon Tørset (Sp): På verdensbasis er det overkapasitet som er en trussel mot fiskerinæringen. I Norge er de fleste fiskearter av kommersiell betydning uttaksregulert. Det innebærer at det fastsettes totalkvoter for fiske av vedkommende arter. Overkapasitet er hos oss derfor innenfor de regulerte fiskeriene først og fremst et lønnsomhetsproblem og i mindre grad en trussel mot ressursene.

Slik er det ikke i en del andre land. Tiltak mot overkapasitet er viktig for å bedre lønnsomheten i flåten og dermed legge grunnlaget for økt fornying. Bedre lønnsomhet er videre en forutsetning for at flåten skal kunne tilby arbeidsplasser og sikre rekrutteringen.

§ 5a i saltvannsfiskeoven gir i dag hjemmel for å fordele de gruppekvoteene som blir tildelt trål- og ringnotflåten på en måte som avviker fra den ordinære ordningen for fastsettelse av fartøyskvoter. Hjemmelen foreslås nå utvidet, slik at den omfatter den konsesjonsbelagte trål- og ringnotflåte, og dessuten fartøy over 28 meter største lengde som fisker med konvensjonelle redskaper med adgangsbegrensning.

Enhetskvoteordningene er i dag et godt virkemiddel for tilpasning av kapasiteten og for å bedre lønnsomheten. Litt forenklet kan en vel si at ved innføring av enhetskvoteordninger endrer en den relative kvotefordeling mellom fartøyene i en gruppe for en periode, for dermed å stimulere til uttak av kapasitet. Enhetskvoteordninger er i tillegg til å være et kapasitetsregulerende virkemiddel også et godt instrument for gjennomføring av andre fiskeripolitiske mål. Ved utforming av den enkelte forskrift kan en ta hensyn til geografisk fordeling av fiskerettigheter, sysselsetting, eierkonsentrasjon mv.

For at enhetskvoteordningen skal fungere, må bl.a. følgende forutsetninger være til stede:

- Fiskeriet må være adgangsbegrenset på permanent basis.
- Fiskeriet bør være fartøyskvoteregulert.
- Kvoteutnyttelsesgraden i gruppen bør være stor.

Slike forutsetninger er i dag i stor grad til stede i havfiskeflåten, men i liten grad i kystfiskeflåten.

Dersom en med dagens reguleringsystem i kystflåten skulle innføre enhetskvoteordninger, ville det lett ført til kapasitetsøkning i stedet for reduksjon, som var hensikten. Fartøy som bare fisker en liten prosent av sin maksimalkvote, ville kunne bli gjenstand for sammenslåing med eksisterende eller mer effektive nybygg som fisker hele sin kvote.

I arbeidet med lovendringen har det vært en omfattende høringsrunde. I hovedsak støttes forslaget av berørte parter, som f.eks. Norges Fiskarlag, som bl.a. uttaler følgende:

«Under henvisning til punkt 17 i ovennevnte vedtak støtter Norges Fiskarlag videreføring av de etablerte enhetskvoteordningene for torsketrålerflåten, ringnotflåten og grønlandsreketrålerne. Norges Fiskarlag har derfor ingen innvendinger til at lovhjemmelen i saltvannsfiskeoven § 5a gjøres permanent for disse gruppene.»

Jeg har imidlertid også merket meg uttalelsene fra Nordland fylkeskommune og Troms fylkeskommune som uttrykker betenkeligheter med å innføre en enhetskvoteordning for kystfiskeflåten. Jeg velger å legge stor vekt på disse høringsuttalelser siden de regionale nivåer det her er snakk om, arbeider mye for å tilrettelegge for fiskerinæringen. Dette er en næring som er helt avgjørende for svært mange kystsamfunn. Jeg har indirekte antydning skepsis til en enhetskvoteordning som et godt virkemiddel for kystfiskeflåten med fartøy under 28 meter. Men den diskusjonen får vente til utredningen fra departementet foreligger.

Ellers anbefales komiteens tilrådinger slik de er formulert under punkt 4 i innstillingen.

J o r u n n R i n g s t a d hadde her gjeninnteke presidentplassen.

Olav Gunnar Ballo (SV): Fiskeriministeren fikk motbør da høringsnotatet ble sendt ut i fjor. Reaksjonen fra fiskerierorganisasjonene og fra fylkestingene i nord var kontant og ikke til å misforstå. Fiskeriministeren åpnet for enhetskvoter også for kystflåten, og det fikk han altså motbør for. Han mente seg misforstått og la om kursen. Det var godt. Det er viktig at lovteksten ikke hjemler enhetskvoter for kystflåten. Det dreier seg om omsettelighet av fiskeriressurser og om å privatisere fellesskapets ressurser og om å stenge allmenningen. Det ville være å omgjøre bruksretten til en eiendomsrett for de få, en eiendomsrett som kan omsettes og selges.

Vi i SV er imidlertid skeptisk til å videreføre og utvide dagens ordning med enhetskvoter. Det er en overkapasitet i trål- og ringnotflåten, og det er en gal fordeling av ressurser mellom flåtetypene, hvor kystflåten er blitt taper. Vi løser ikke det ved å samle kvoter og eksportere overkapasitet. Det er overinvestert, og det får de som har overinvestert, ta konsekvensene av.

Dagens ordning med enhetskvoter er ikke evaluert. Vi kjenner ikke helheten og konsekvensene av ordningen.

Det hevdes at enhetskvoter kan gi bedre lønnsomhet fordi det innebærer færre båter på feltet med større fangst

pr. båt – det kan så være. Men samtidig betyr det at en ressurs som før var gratis, må det nå betales for for å få tilgang til. Rettigheten blir til salg.

Overkapasitet i trål- og ringnotflåten er nok rett diagnose, men enhetskvoter kan være gal medisin.

Forslaget i loven § 5a innebærer en utvidelse av enhetskvoten for båter over 28 meter. Vi i SV vil stemme mot det ut fra at vi ikke vil utvide en ordning som vi ikke tror fungerer, en ordning som ikke er evaluert. Vi vil også stemme mot II samt punkt B. Vi ser ingen grunn til å utgreie om enhetsordningen kan gjøres gjeldende for båter under 28 meter.

Vi håper at de som gikk til offensiv mot departementets høringsnotat, er i beredskap til høsten, slik at de kan møte et nytt forsøk på å innføre enhetskvoter for kystflåten med en enda sterkere motoffensiv.

Leif Helge Kongshaug (V): Norsk fiskerinæring har i flere år opplevd en positiv utvikling. Eksportverdien øker år for år. Lønnsomheten har bedret seg i store deler av flåten, men det er store forskjeller.

Næringen står overfor store utfordringer. Det er viktig med de rette grepene fra myndighetenes side med hensyn til å møte disse for å nå samfunnsmessige mål for næringen, som bærekraftig forvaltning av ressursene, økt lønnsomhet, trygge og gode arbeidsplasser, god rekruttering og opprettholdelse av bosettingen.

Denne regjeringen har tatt fatt i utfordringene på en faglig og politisk god måte. Det vises her til perspektivmeldingen og de overordnede mål og føringer den trekker opp. Som et av flere positive enkelttiltak nevnes konkret fjerning av den årlige investeringsrammen for nybygg av fiskebåter. Dette har ført til større fleksibilitet og fjernet mange frustrasjoner for folk i næringen.

Regjeringen fortjener godord for sin håndtering av norsk fiskeripolitikk, men jeg er også så fri å vise til den grundige og seriøse behandlingen saken har fått i fagkomiteen, og her vil jeg spesielt trekke fram saksordfører Rita Tveitens ekte og store engasjement for å finne de beste løsningene totalt sett for fiskerinæringen.

Kunnskapsteknologi har ført til at vi har en fiskeflåte med overkapasitet i de fleste flåtegrupper. Alle er tjent med – og aller mest næringen selv – at det blir innført ordninger som stimulerer til kapasitetstilpasning. Enhetskvoter er en god ordning med tanke på å tilpasse kapasiteten til ressursgrunnlaget og slik sikre de deltakende fartøyene et godt driftsgrunnlag.

Når eksisterende ordning videreføres og det i tillegg innføres tilsvarende ordning for fartøy over 28 meter største lengde som fisker med konvensjonelle redskap og med adgangsbegrensning, er det viktig å understreke komiteens klare melding om at Regjeringen også utgreier enhetskvoteordning for fartøy under 28 meter, og kommer tilbake til det i forbindelse med budsjettet for år 2000.

I den forbindelse vil Venstre og sentrum peke på komiteens merknad i forbindelse med perspektivmeldingen. Der ble det påpekt at teknologien i sterk grad har opphevet skillet mellom fartøy på 28 meter og under, og

at disse gruppene langt på vei fisker med samme type redskap. Som en konsekvens av det må skillet mellom hav- og kystfiske utredes med sikte på å få fram andre parametre enn fartøyets lengde.

Videre er det fra en samlet komite en klar understrekning av fiskerinæringens behov for stabilitet og mest mulig forutsigbare rammer. Organisasjonene må medvirke sterkere til å finne langsiktige fordelinger av fiskekvoten mellom hav og kyst. Dette er avgjørende for om næringen skal ha tillit til enhetskvoteordningen, og vilje til store investeringer for å kjøpe ut kapasitet. Først når det er på plass, er tiden moden for å se på muligheten for på et senere tidspunkt å vurdere innføring av ressursrente i næringen. Derfor får ikke Fremskrittspartiets og Høyres forslag om å utrede dette nå, sentrumpartiens tilslutning.

Praktisering av enhetskvoteordningen innebærer at fartøy trekkes ut av fiske. Fartøy må ikke omsettes slik at det er i strid med nasjonale fiskeriinteresser. Disse formuleringene innebærer at en ikke fjerner et annenhåndsmarked for fartøy som trekkes ut av fiske. Det ville i tilfelle ha undergravd hele enhetskvoteordningen.

I stedet for at fartøy blir solgt til tredjeland som Norge ikke har innflytelse i forhold til, må det være en målsetting at fartøy blir solgt til land vi har fiskeriavtale med. Dette inngir også tillit til våre samarbeidspartnere. Denne tilliten er et helt nødvendig grunnlag for samarbeid om det felles mål det er å tilpasse kapasiteten til ressursgrunnlaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rita Tveiten (A): Det er gledeleg å høyra at det fordoms miljøpartiet Venstre tek mål av seg til at ordninga med einingskvotar ikkje skal verka kapasitetsaukande, men tvert imot verka kapasitetstilpassande. – Tilpassande til kva? Er det tilpassande til den ressursituasjonen som me har her i Noreg no, med press på fiskeressursane? Er det kapasitetstilpassande òg i eit internasjonalt perspektiv?

Representanten Kongshaug var oppteken av at dersom ein ikkje fekk moglegheit til å selja desse fartøya som vert ledige i samband med einingskvotar, til andre land, ville det føra til ei undergraving når det gjeld å få heile ordninga på lufta. Kor vert det då av det internasjonale ansvaret som Venstre vanlegvis plar gjera seg til talsperson for?

Til slutt kunne eg tenkja meg at representanten Kongshaug gav ei lita innføring i kva han ser på som å vera i strid med nasjonale fiskeriinteresser? Er det f.eks. i strid med nasjonale fiskeriinteresser dersom fleire båtar dukkar opp i våre farvatn som er uregulerte, det såkalla Smutthavet?

Leif Helge Kongshaug (V): Først må jeg få lov å komme med en irettesettelse – kanskje det var en forsnakkelse fra representanten Tveiten. Hun sa det fordums miljøpartiet Venstre. Det er feil, det er miljøpartiet Venstre fortsatt.

Så til saken. Det er viktig i alle sammenhenger at hvis en skal nå realistiske mål – og det gjelder også miljøpolitikken – må en sette regler og mål slik at det går an å praktisere det i virkeligheten. Hvis en har innført en ordning der en i forbindelse med enhetskvoteordningen har sagt at fartøy som skal selges ut fra en reder, ikke kan selges til andre eller til andre land, tror jeg enhetskvoteordningen hadde stoppet helt opp. Da hadde vi ikke lenger fått en gjennomsnittsalder på den norske fiskerflåten på 23 år, men den ville ha økt betydelig. Og det kan vel ikke være hensikten med norsk fiskeripolitikk at vi skal sette oss i en slik stilling at vi ytterligere vil sakke akterut når det gjelder fornyelse av flåten.

Når det gjelder samarbeid med andre land, synes jeg det oser av mistillit når vi, hvis vi selger et fartøy til et land som vi f.eks. har fiskeriatvtale med, som Russland, tror at det fører til at dette øker uttak av ressurser. Vi har en fiskeriatvtale, og hvorfor skal ikke den nasjonen da kunne få lov til – hvis det er redere som har ønsket det – å få fornyet sitt fartøy ved å kjøpe et fartøy f.eks. fra Norge, og heller la et eldre og dårligere tilpasset fartøy gå ut? Vi må tenke på miljøet i forbindelse med ressursbruk, oljebruk osv., og det er også et element i denne saken.

Rita Tveiten (A): Representanten Kongshaug hevda at dersom ein ikkje kan selja båtar som går ut av norsk fiskeri som fylgje av einingskvoteordninga, så vil den stoppa heilt opp. Det som eg understreka i mitt hovudinnlegg, var faktisk at det ikkje var det som var intensjonen, at ein ikkje skulle kunna bruka det som er godt brukande båtar, sjølv om dei vert involverte i ei einingskvoteordning. Poenget er: Korleis kan ein møta ei utfordring der ein kjem fram til ei form for makeskifte som involverer ein gamal holk som burde ha vore ute av fisket? No vil dette sannsynlegvis verte ei eller anna form for fattigdomsproblem, at dei som kan få ein holk som dei kan koma seg ut på havet og fiska med, vil gjera det, og dei vil søkja til område som ingen har suverenitet eller full råderett over i dag, der det er råd for dei å fiska. Det er det som er den store utfordringa, og som eg meiner at i alle fall det partiet som eg vil kalla det fordoms miljøpartiet Venstre, rotar seg inn i.

Kva definisjon har elles representanten Kongshaug av nasjonale fiskeriinteresser? Det var eitt av dei spørsmåla han ikkje fekk tid til å svara på i stad. Eg kunne tenkja meg at han prioriterte å svara på det no.

Leif Helge Kongshaug (V): Vi har nylig behandlet en perspektivmelding som trekker opp de langsiktige linjene for norsk fiskeripolitikk, og jeg prøvde innledningsvis å målbære de nasjonale interessene når det gjelder norsk fiskeripolitikk. Det var bl.a. noen samfunnsmessige mål for næringen, bærekraftig forvaltning av ressursene, økt lønnsomhet, trygge og gode arbeidsplasser, god rekruttering og opprettholdelse av bosettingen. Det er norsk fiskeripolitikk i et nøtteskall.

Vi må ikke stille oss slik at vi får så detaljerte vedtak at vi ikke klarer å takle situasjoner som oppstår i en næring som har så mange interessenter og så mange kasus

som kan dukke opp. Vi vet hvor vanskelig det er både å kunne fornye flåten og å kunne få inn nye fartøy som er godt egnet til og tilpasset moderne fiskeri. Vi har mange eksempler på at det er vanskelig. Det går rett veg, det blir lettere, men vi må ikke innføre regler som gjør at dette blir enda mer stivbeint enn det har vært. Det er ikke norsk fiskerinæring tjent med.

Hvis representanten vil ha et konkret svar fra talerstolen her i et treminuttersinnlegg på hva som er i strid med nasjonale interesser, så må jeg bare si at det går det ikke an å gi på så kort tid. Vi formulerer oss nettopp på den måten for at myndighetene skal kunne vurdere hvert enkelt tilfelle ut fra den overordnede målsetting som jeg refererte til innledningsvis nå.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Asmund Kristoffersen (A): Norsk fiskerinæring har vært en av hovedpilarene i norsk økonomi og er det også i dag, hvor produksjonen i de fleste næringer er preget av høyteknologi og rasjonell drift.

Norsk fiskerinæring, både den landbaserte og aktiviteten ute på havet, er en viktig årsak til at kystfylkene i Norge har svært høy andel av den samlede verdiskaping i Norge. Dette har igjen gitt grunnlag for bosetting og velferd langs kysten vår. Slik kan det også bli i framtida dersom vi opptre framtidsrettet, både Stortinget som lovgivende organ og næringen selv gjennom sine utøvere.

Det er klokt om vi legger bl.a. følgende til grunn:

- sørge for rett balanse mellom tilvekst av fiskeressurser og fangst
- legge til rette for at næringen er økonomisk selvberende
- legge til rette for å sikre arbeidsplassene både på land og på sjøen
- gjøre næringen attraktiv for nye og unge utøvere ved å ordne det slik at sosiale goder og fritid kan bli mer som i andre yrker

En av hovedutfordringene i fiskerinæringen vil være en stadig kamp mot overbeskatning av mange fiskearter. Derfor må både myndigheter og utøvere i næringen stå sammen om nødvendige reguleringer. Utøverne må ta ansvar for å tilpasse fangstkapasiteten til ressursgrunnlaget.

Enhetskvoteordningen er etter min mening avgjørende for å støtte opp om de forhold som jeg hittil har nevnt. Det er viktig å komme fram til en mest mulig varig fordeling av fiskekvoter mellom hav- og kystflåte, slik at en ikke får unødig store svingninger i lønnsomheten i næringen.

Vi trenger strukturtilpasning og langsiktighet. Det er derfor viktig at en opprettholder fordelingen av kvoter mellom de ulike gruppene over en viss tid.

Lønnsomhet i næringen er grunnleggende, og skal enhetskvoteordningen få den nødvendige virkning, må en ved sammenslåing av kvoter sørge for at båter med tilsvarende kvoter blir tatt ut. Samtidig er det grunn til å

understreke at sammenslåing av kvoter ikke må skje på tvers av gruppene. Jeg støtter ordningen med heimfall av enhetskvotene til staten etter de gjeldende regler.

Jeg har ellers merket meg at Norges Fiskarlag nå støtter videreføring av de etablerte kvoteordningene for både torsketrålerflåten, ringnotflåten og grønlandsreketrålerflåten. De innvendinger som noen høringsinstanser har hatt ved å hevde at enhetskvoteordningen ikke har fungert etter hensikten, nemlig å bidra til kapasitetstilpasning, synes ut fra de tall som departementet har lagt fram, ikke å være riktige.

Jeg mener også at det kan være grunner som taler for å vurdere om skillet for enhetskvoteordningen skal gå ved båtstørrelse på 28 meter, og jeg ser fram til den vurdering som departementet er bedt om å foreta av dette.

Steinar Bastesen (TF): Det er interessant å sitte i salen og lytte til en fiskeridebatt. Det er jo interessant å være på fiskarlagsmøte i Stortinget, skjønt det er vel ikke alle som er like godt inne i fiskerinæringen av dem som har hatt ordet.

Jeg har et par kommentarer. Det er en utbredt misforståelse som jeg tror det er verdt å se på – dette med at vi er i taket på fiskeressurser over hele verden. Det er to-tre fakta jeg skal gjøre oppmerksom på. Den russiske fiskeflåten på 30 000 fartøy, stort sett fabrikkskip, ligger ved kai. De er ikke på havet på grunn av mangel på bunkers, rett og slett. De har ikke råd til å være på havet. Det skrapes mer tonnasje i fiskeflåten enn noensinne. Det bygges færre nye båter i verdens fiskeflåte enn noensinne. Dette er også tall fra FAO, så de tallene komiteen har fått seg forelagt, er gamle prognoser. De nye tallene har de ikke brydd seg om. Det er de siste tallene jeg mener det skulle vært referert til. Det er en korleksjon som jeg synes jeg må få lov til å komme med.

For øvrig er jeg enig i konklusjonen om innføring av enhetskvoter for ringnotflåten og reketrålflåten og for så vidt også havfiskeflåten, som driver konvensjonelt. Det er jo etter ønske fra næringen selv, og det er en formalisering av en ordning som har vært frivillig gjennom mange år. Og det er helt i orden. Det er slik det skal være når det er en demokratisk prosess.

Men jeg må også stille spørsmål ved kapasitetsreduksjoner, som det snakkes om. Er det kapasitetsreduksjoner når man slår sammen kvoter og bygger større og mer effektive båter, som har dobbelt, kanskje tredobbelt så stor kapasitet og effektivitet som de to som er slått sammen? Det er ikke kapasitetsreduksjon. Men det er større lønnsomhet for dem som gjør det. Her snakkes det om lønnsomhet for næringen. Jeg stiller spørsmålet: Lønnsomhet for hvem? Det er lønnsomt for dem som eier kvoter og får lov til å bygge større og større båter, og som lider av elefantsyke eller gigantomani.

Så snakkes det om at kystflåten er så ulønnsom. Ulønnsom for hvem? De som driver kystfiske og lever av det, forsørger sin familie, sørger for skatt til bygda og til kommunen, opprettholder samfunnet, kan vel ikke finne det ulønnsomt? Jeg kan ikke med min beste vilje forstå Høyre og Fremskrittspartiet som går inn for at det på liv

og død skal slås sammen kvoter for kystflåten for å gjøre det mer lønnsomt. Det forstår jeg ikke! Når de finner det lønnsomt å holde på med sitt yrke, er det vel lønnsomt nok! Men det skal være lønnsomt for noen som kan investere ved å slå sammen enheter for å kjøpe opp ressursene, og så gå på børsen. Da er det lønnsomt. Selvfølgelig er det lønnsomt for dem som investerer. Men jeg er mer opptatt av at det skal være lønnsomt for dem som driver yrket. Og finner de ut at det ikke er lønnsomt, får de heller slutte. Slik har det alltid vært på kysten.

Når komiteen sier at Regjeringen også skal utrede en enhetskvoteordning for kystfiskeflåten, er det greit. Men så sier de: med sikte på å gjennomføre det fra år 2000, altså fra 1. januar 2000. Jeg må si det høres utrolig optimistisk ut. Det vitner om at komiteen ikke er klar over hva slags demokratiske prosesser vi har i dette landet, bl.a. med høringer, for å få næringen med på det. For det kan vel ikke være komiteens mening at man skal tre en ordning nedover hodet på folk som de ikke vil ha? Det er vel bedre å lage en utredning som næringen selv er enig i? Og hvorfor ikke prøve med en frivillig ordning, på linje med den vi har hatt for havfiskeflåten i mange år, slik at man får en myk tilpasning, istedenfor å be om en utredning med sikte på å gjennomføre det i «et hattefokk»?

Jeg har ikke fremmet forslag, men jeg håper at det som jeg har sagt, blir tatt ad notam. Fiskeriministeren vet nøyaktig hva jeg mener.

Statsråd Peter Angelsen: Jeg vil innledningsvis gi uttrykk for stor tilfredshet med at næringskomiteen har gitt sin tilslutning til Regjeringens forslag om å videreføre og utvide hjemmelen for enhetskvoter i saltvannsfiskeloven. Komiteen har dermed lagt til rette for at vi kan fortsette å tilby fiskeflåten ordninger som virker kapasitetsreducerende, og som samtidig øker lønnsomheten for den enkelte. Dette er et viktig element i det sett av tiltak som kan medvirke til økt fornying og til en kapasitetstilpasset fiskeflåte.

Jeg registrerer at det i komiteen er flere konkrete forslag fra forskjellige partier, som viser at det er ulike oppfatninger om denne delen av fiskeripolitikken. Jeg setter for så vidt pris på at det er et engasjement når det gjelder fiskeripolitikken, sjøl om jeg ikke er enig i alle de forslagene som er kommet fram.

Et mindretall i komiteen, bestående av Fremskrittspartiets representanter, har foreslått at det skal legges til rette for omsettelige kvoter på tvers av fartøygruppene. Som det er uttrykt i mitt brev til næringskomiteen, er enhetskvoter ikke ensbetydende med omsettelige kvoter. Jeg ser det som en forutsetning at den privates rådighet over enhetskvoten er begrenset i flere retninger, slik at ordningen ikke virker sentraliserende eller på andre måter motvirker fordelingspolitikken. Jeg minner om at fiskeressursene er statens eiendom, og at det derfor er en selv-sagt oppgave å fordele verdiene og ikke plassere dem hos noen få.

Grunnrenteavgiften passer best i en virkelighet der privatisering av fellesressursene er gjennomført, og hvor det derfor er nødvendig å trekke inn i felleskassen en an-

del av grunnrenten til fordeling. Jeg er derfor ikke overrasket over at komiteens medlemmer fra Høyre og Framskrittspartiet har foreslått å utrede dette. I dag tilfaller grunnrenten fiskerieringen og kystbefolkningen som har sitt daglige utkomme fra fiske og fangst, noe som er naturlig i en næring med en viktig funksjon i forhold til sysselsetting og bosetting i distriktene, og som gir et høyst varierende utbytte over tid.

En viktig begrensning i ordningen er tidsavgrensning av enhetskvoten. Flertallet i komiteen har gått inn for å videreføre gjeldende tidsavgrensning, og jeg er enig i det. Den tidsavgrensning som har vært i den midlertidige ordningen, er fastsatt ut fra en total vurdering og etter konsultasjoner med næringen.

Ifølge lovforslaget vil de enkelte ordninger som fastsettes, være et tilbud til næringen, ved siden av de ordinære reguleringene. Det vil altså være opp til den enkelte reder å avgjøre om det er behov for å styrke driftsgrunnlaget for et fartøy ved å trekke ut et annet fartøy og få tildelt enhetskvote. Ordningen må utformes slik at den blir et reelt tilbud, men må på den annen side ikke bli så fri at den går på tvers av fordelingspolitiske målsettinger.

I perspektivmeldingen uttalte Regjeringen at enhetskvoteordninger utgjør et dynamisk virkemiddel i forhold til flåtefornyelse og i forhold til overkapasitet. Det er på det rene at teknologiutviklingen må komme fiskeflåten – som det øvrige næringslivet – til del, selv om det øker kapasiteten. Enhetskvoteordningen gir rom for å ta i bruk ny teknologi ved at antall enheter i fisket reduseres, og dermed også kapasiteten. Det er derfor naturlig at det i fartøygrupper med enhetskvoteordninger etter hvert gis større frihet med hensyn til fartøyutforming, noe som vil bedre arbeidsmiljø, sikkerhet og rekruttering.

Det foreslås i lovforslaget å la hjemmelen omfatte den konsesjonsbelagte trål- og ringnotflåten, samt fartøy over 28 meter som fisker med konvensjonelle redskap og med adgangsbegrensning. Utvidelsen til konvensjonelle fartøy skjer som følge av økt fangstkapasitet i denne flåten.

Komiteen ber om en utredning om å gjøre enhetskvoteordningen gjeldende også for fartøy som fisker med konvensjonelle redskaper, som er mindre enn 28 meter, og peker på at teknologien i sterk grad har opphevet skillet mellom fartøy over og under 28 meter, og at disse fartøygruppene langt på vei fisker med samme type redskap. Dette problemet vil en nok stå overfor med ulike problemstillinger, uansett hvilken størrelse fartøy en setter grenser ved.

Jeg tar til etterretning at komiteen har bedt om en slik utredning og vil få gjennomført denne, samtidig som vi vurderer en konsesjonsordning for konvensjonelle fartøy over 28 meter. Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på at enhetskvoteordninger for fartøy under 28 meter, vil kreve lovendring.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rita Tveiten (A): Fiskeriministeren understreka at ordninga skal verka kapasitetsreducerande, og han brukte ordet «kapasitetstilpasset» i den neste setninga. Det kun-

ne ha vore greitt å få veta litt meir om i kor stor grad fiskeriministeren meiner fangstkapasiteten nasjonalt treng å verta redusert, og om me gjennom vårt internasjonale samarbeid, f.eks. i FAO, òg har ei forplikting i forhold til korleis presset på fiskeressursane er reint globalt.

Det vart i eit tidlegare innlegg her nemnt at dei opplysningane FAO gjev, ikkje er korrekte. Det var eit møte i Roma, så vidt eg forstod, den 10. mars, der verdas fiskeriministrarar – i alle fall dei som er tilslutta FAO – skulle delta. Det kunne ha vore interessant om vår fiskeriminister kunne fortelja litt om dei opplysningane komiteen har lagt til grunn, faktisk er riktige når det gjeld spørsmålet knytt til overkapasitet. Er det ein overkapasitet i fangstleddet globalt sett, eller er det det ikkje, og i kor stort omfang er det eit problem her i Noreg?

Statsråd Peter Angelsen: Den beste måten å delta i det internasjonale samarbeidet på for å redusere overbeskatningen av ressursene i havet, er å samarbeide om å få til en total regulering av samtlige fiskebestander, også i internasjonalt farvann. Der forsøker Norge å være pådriver og være aktiv i forbindelse med de internasjonale konvensjonene på dette området.

Hvorvidt man kan beregne en overkapasitet i fiskeflåten, er veldig vanskelig å svare på, og det representanten Bastesen nevnte om at en betydelig del av den internasjonale fiskeflåte ikke er i aktivitet, er selvfølgelig noe som vanskeliggjør å gi et eksakt svar på det som ble tatt opp i replikken. Men fra norsk side er det viktig at vi husholder med vår kapasitet og tilpasser den de kvotene som inngår i det internasjonale samarbeidet. Jeg ser som det viktigste at man totalt sett får fiskeriavtaler for de fiskebestandene vi har i våre havområder, at vi for vår del, ut fra lønnsomhetsbetraktninger, tilpasser kapasiteten i flåten, og også at man i de fiskeriavtalene man har med samarbeidende land, sørger for å få kontrollordninger som gjør at alle avtaleparter forholder seg til de fiskeriavtaler som er inngått.

Rita Tveiten (A): I innstillinga er det ein samla komite som strekar under at ei vidareføring av ordninga med einingskvotar reelt sett må verka kapasitetstilpassande, og at fartøya dessutan ikkje må omsetjast på ein måte som er i strid med nasjonale fiskeriinteresser.

Dersom det oppstår ein slik situasjon at eit av fartøya som har blitt til overs i samband med denne ordninga, dukkar opp t.d. i Smuthavet, vil det då vera i strid med norske fiskeriinteresser? Det kunne vera interessant å få dette klargjort, for me har nettopp forhandla oss ut av ein situasjon, i alle fall er me på veg til å gjera det, med ein nasjon som måtte finna ein plass for sine overskytande fartøy etter at dei innførte omsetjelege kvotar, nemleg Island. Det vart klart gjort greie for for oss i samband med at komiteen var på besøk på Island, at den overskytande, ledige kapasiteten etter at einingskvoteordninga vart innført der, måtte finna ein plass å fiska på slik at ein kunne ha inntekt til å forrenta båtane.

Dersom ein slik situasjon oppstår for dei båtane som vert ledige frå vårt fiskeri, vil det by på utfordringar for

oss som me kanskje på sikt ikkje kjem ut av, i alle fall ikkje dersom me skal ta dei nasjonale interessene på alvor. Eg kunne tenkt meg at fiskeriministeren sa litt om kva han ser på som nasjonale fiskeriinteresser dersom nokon av desse båtane dukkar opp att i våre nære farvatn, i dei uregulerte havområda.

Statsråd Peter Angelsen: Som det har kommet fram tidligere i debatten, er det mest ideelle ved gjennomføring av enhetskvoteordningen at fartøyene har blitt kondemnert. Men som spesielt representanten Kongshaug redegjorde for, er det viktig at man får enhetskvoteordningen til å fungere. Det ligger betydelig kapital i det å ta ut et fartøy. Jeg tror nok at dersom man skulle fastsette regler om at fartøy skulle kondemneres, ville ikke enhetskvoteordningen fungere. Det er helt klart. Vi må ikke overdrive den betydning ordningen har hatt. Siden 1996 er det tross alt vel et dusin fartøyer som er tatt ut av norsk fiskerinæring. Vi håper at ordningen, etter hvert som den får virke, skal få et større omfang. Det syns vi er viktig. Jeg tror nok vi etter hvert må se på om regelverket er tilpasset slik at vi får optimalisert systemet.

Når det så gjelder hva som er norske fiskeriinteresser, vil jeg si det slik at et fartøy selvfølgelig kan tas inn i et norsk fiske dersom et tilsvarende, kanskje eldre, fartøy tas ut og kondemneres. Det vil ikke være noe problem hvis det er et fartøy som anses brukbart å drive videre med.

Når man skal selge et fartøy til utlandet, er det viktig at det er til et land som vi har fiskeriavtale med, slik at vi vet at fartøyet blir satt inn i et fiskeri som er innenfor de kvoter det landet har, og innenfor de kvoteavtaler som Norge har med vedkommende land. Da vil det være kontroll med den aktivitet som fartøyet foretar. Hvis man skulle selge et fartøy til utlandet, f.eks. til et land vi ikke har kvoteavtaler med, kan man selvfølgelig risikere at det kommer inn i internasjonale farvann i strid med norske fiskeriinteresser.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Fleire har heller ikkje meldt seg på talarlista i sak nr. 1. (Votering, sjå side 423)

S a k n r . 2

Innstilling fra næringskomiteen om lov om opphevelse av lov av 25. juni 1936 nr. 4 om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper (Innst. O. nr. 56 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 27 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske frå næringskomiteen vil presidenten foreslå at det ikkje blir gitt høve til replikkar etter dei einskilde innlegga. – Det er vedteke.

Modulf Aukan (KrF) (ordfører for saka): Dette lovforslaget tek sikte på å gje meieriselskap same selskapsrettslege rammer som andre samvirkeselskap. Ingen må vera i tvil om at forholda kring norsk meierisektor er ve-

sentleg endra sidan lova vart til i 1936. Frå å vera ca. 600 meieriselskap, har vi i dag 11 innan Tine-systemet i tillegg til tre andre.

Det er vanskeleg å sjå ei grunngeving for at det i dag skal vera behov for eit eige lovverk som særskilt regulerer meieriselskap. Ei oppheving av restane av denne lova vil etter sentrum sitt syn medverka til å skapa ei enklare lovgjeving og ei lovgjeving meir på line med andre samvirkeverksemdar. I praksis vil dette seia at det er vedtektene for det einskilde selskapet som set reglane for ein eventuell fusjon med andre selskap.

Eg kan ikkje sjå at det i den høringsrunden som har vore, har kome fram synspunkt som i vesentleg grad går mot det prinsippet det her er gjort greie for. Difor er det med undring eg registrerer at fleirtalet i næringskomiteen ikkje er klar til å gjennomføra desse endringane på dette tidspunktet.

Eg viser elles til proposisjonen og set fram det forslaget som ligg i innstillinga.

Presidenten: Modulf Aukan har teke opp det forslaget han refererte til.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Strukturen i landbrukets foredlingsindustri er et tema som til stadighet er oppe til debatt. Naturlig nok vekker fusjons- og rasjonaliseringsplaner stor lokal oppmerksomhet og engasjement. Ofte handler dette om å bevare viktige lokale arbeidsplasser. Samtidig handler det om å gi foredlingsindustrien en så effektiv struktur at eierne, altså den enkelte primærprodusent, kan få best mulig betalt for det råstoff vedkommende leverer.

For Arbeiderpartiet er det naturlig å legge størst vekt på at landbrukets distriktpolitiske funksjon først og fremst skal ivaretas gjennom primærproduksjonen. Dermed er det også slik at hensynet til økonomien i primærproduksjonen må føre til politisk tilbakeholdenhet i forhold til å blande seg inn i samvirkeorganisasjonenes behov for strukturendringer. Forutsetningen er selvsagt at det med rimelighet kan dokumenteres at strukturendringer faktisk fører til bedre betaling for primærprodusentene.

Den saken Odelstinget i dag behandler, har ikke direkte noe med disse strukturspørsmålene å gjøre, men indirekte kan Odelstingets beslutning i dag ha en viss betydning.

Jeg er selvsagt klar over at tidligere arbeiderpartiregjerings har signalisert at meieriselskapsloven kan oppheves etter at vi nå har fått på plass den nye markedsordningen for melk. Når Arbeiderpartiet i dag likevel går inn for å opprettholde loven, finner dette sin begrunnelse i hovedsakelig to forhold:

For det første har vi valgt å legge stor vekt på høringsuttalelsen fra Tine Norske Meierier. Tine påpeker at en opphevelse av meieriselskapsloven vil føre til at det kan bli vanskeligere å få gjennomført nødvendige strukturendringer.

Et meieriselskap har som kjent et annet beslutnings-system enn et aksjeselskap. Eierne i et meieriselskap er

alle likeverdige. Det vil si at uavhengig av hvor mye melk en produsent leverer, vil vedkommende ha én stemme på årsmøtet. Dette er altså ikke som i et aksjeselskap, der eierne stemmer i generalforsamlingen i henhold til sin eierandel. Derfor er det også slik at dersom meieriselskapsloven oppheves, åpnes det for et system der relativt små eiere i et meieriselskap kan blokkere for sammenslåinger. Det kan altså skje selv om de store leverandørene av melk ønsker en strukturendring. Dette er forhold ikke minst Tine har vært opptatt av.

For det andre mener vi i Arbeiderpartiet at vi kan tillate oss å opprettholde meieriselskapsloven i påvente av de vurderinger som nå foregår knyttet til hele samvirkeavgivningen. Som kjent arbeider et eget utvalg, ledet av høyesterettsdommer Magnus Aarbakke, med dette. Gjennom dette arbeidet kan meieriselskapsloven ses i en sammenheng. Dette gir oss en anledning til å vektlegge uttalelsen til Tine Norske Meierier, samtidig som vi snarlig vil få anledning til å se loven i en større helhet.

På denne bakgrunn vil jeg støtte komiteens innstilling.

Ansgar Gabrielsen (H): Det som foregående taler, representanten Hanssen, sa, er i stor grad dekkende for Høyres tilnærming til denne saken.

Jeg synes kanskje det er noe underlig når saksordføreren sier at han ikke kan se at det har kommet vesentlige innvendinger. Jo, det har kommet vesentlige innvendinger! De er kommet fra bøndenes eget organ for å ta seg av denne melka, som har en markedsandel på mellom 99 og 100 pst., nemlig Tine Norske Meierier, som går imot dette forslaget fordi det vil vanskeliggjøre de strukturtilpasninger som bøndenes eget meieri finner opportunt å skulle foreta. Fra Høyres side har vi lagt avgjørende vekt på hva bøndenes eget foredlingselskap har ment om dette. I tillegg til at det er omtalt i proposisjonen under punkt 3, Høringsinstansenes syn, har komiteen i egen ekspedisjon fra departementet fått tilsendt hele denne uttalelsen.

For Høyres del kan vi ikke se at vi skal bidra til å legge hindringer i veien for at bøndene og melkeleverandørene gjennom sitt eget selskap skal få gjøre det som er nødvendig for at de aktive bøndene skal få mulighet til å få en bedre pris for sin egen melk.

Det som skjer hvis vi opphever dette, er, som representanten Hanssen sa, det forhold at det åpnes for at relativt små eiergrupper skal blokkere for det store flertall av melkeleverandører. Det ser vi ingen grunn til å gjøre og har av den årsak kommet til at vi vil stemme imot forslaget fra Regjeringen om å oppheve denne loven, selv om det er en lov som er gammel – den er fra 1936 – og, som saksordføreren påpekte, var det et vesentlig større antall meierier den gang enn det er nå. Men jeg registrerer at det fremdeles er slik at man ikke innenfor landbruksamvirket har kommet fram til en struktur som man mener er optimal for å tjene de samme bøndenes interesse.

Øystein Hedstrøm (Frp): Meierivirksomheten her i landet er den delen av næringsmiddelindustrien som er minst konkurransedyktig sett i relasjon til tilsvarende

foredlingsproduksjon innenfor EU-området. Melkesektoren er den mest gjennomregulerte og den mest kostbare innenfor landbruket, noe som innebærer milliardbeløp i uttelling for befolkningen hvert eneste år. Her har det vært liten konkurranse, og hvis vedtaket i Omsetningsrådet sist fredag blir stående, betyr det kroken på døren for nye private meierietableringer av noen størrelse. Det vil i så fall sementere dagens situasjon med Tine-hegemoni, medføre sterke konkurransebegrensninger og være enestående i Europa.

Tine Norske Meierier har innenfor en rekke produktområder lenge hatt en helt dominerende markedsandel, som for konsummelk, smør og produkter som rømme og fløte. Når vi nå går mot et mer åpent Europa, vil konkurransen komme gradvis også innenfor dette området. Hvilke ordninger vi til syvende og sist ender opp med, er delvis avhengig av hva som skjer med EUs landbruksreform og WTO-forhandlingene. Men det må være klinkende klart: Vi må få en utvikling som er tilpasset utfordringene i neste årtusen. Et system som har for høy produksjonskapasitet, for mange ansatte, som er lite effektiv og for mye produsentstyrt, slik som i dag, har ingen fremtid verken i det hjemlige eller internasjonale marked. Det vil bare være et spørsmål om tid!

Den saken vi behandler i dag, berører noe av dette. Selv om løsningen flertallet, inkludert Fremskrittspartiet, går inn for, nemlig at forslaget om lov om opphevelse av lov om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper avvises, er dette fjernt fra Fremskrittspartiets primære løsninger for meierisektoren. Likevel er det et skritt i riktig retning innenfor det bestående og gjennomregulerte system. Hadde Regjeringens forslag blitt vedtatt, ville det blitt vanskeligere å foreta nødvendig rasjonalisering og omstrukturering i meierisektoren. Det kan f.eks. foreligge en situasjon med betydelig overkapasitet på tapping av konsummelk, og det er tvingende nødvendig med en optimalisering av driften. Det ville da være urimelig, slik vi ser det, hvis et mindretall, som kanskje ikke prioriterer å tenke økonomi og struktur og nødvendige virkemidler for å oppnå dette, skal kunne blokkere for et flertall som vil utvikle virksomheten for å få større økonomisk og strategisk styrke.

Vi har selvfølgelig forståelse for at det kan være vondt og vanskelig å se at det lokale meieriet blir nedlagt. Det kan være tøft å akseptere for alle som blir berørt, både ansatte, bønder og lokalpolitikere, men dette kan ikke tillegges avgjørende vekt. Her må vi prioritere mulighetene for å utvikle en mer rasjonell og effektiv melkesektor, som koster svært mye i dag, og som må oppnå en helt annen robusthet for å ha overlevelsessevne lenger framover i en sterkere nasjonal og internasjonal konkurranse. Da vil vi være mest tjent med å videreføre dagens meierilov inntil det samvirkeutvalg som nylig er oppnevnt, har vurdert behovet for en egen samvirkeavgivning opp mot innarbeidelsen av egne bestemmelser for samvirkeavgivningen.

Presidenten: Den reglementsmessige tida for ettermiddagsmøtet er no omme. Presidenten vil likevel foreslå

at møtet held fram inntil dagens kart er ferdighandsama. – Det blir rekna som vedteke.

Statsråd Kåre Gjønnes: Arbeidet med å oppheve gjeldende meieriselskapslov ble påbegynt under den forrige regjeringen. Under behandlingen av jordbruksoppjøret i 1996 og 1997 hadde et klart stortingsflertall ingen merknader til denne prosessen. Denne holdningen fant faktisk også jeg som statsråd rimelig. Når Stortinget gjennom de vedtatte endringer i markedsordningen for melk har lagt forholdene til rette for å skape tilsvarende betingelser i meierisektoren som for øvrige samvirkesektorer i landbruket, burde det også være naturlig at lovgrunnlaget ble det samme. Dette innebærer etter min mening at de samme konkurranse- og selskapsrettslige regler bør gjelde for virksomhetene.

Bakgrunnen for Landbruksdepartementets forslag om å oppheve meieriselskapsloven var bl.a. å bidra til å skape en enklere og mer harmonisert selskapslovgivning. Et slikt prinsipp trodde jeg faktisk at de fleste partier her i denne salen kunne gi sin tilslutning til. Det framstår derfor som noe uklart hvorfor et flertall i næringskomiteen går inn for at det bør gjelde andre selskapsdemokratiske spilleregler for medlemmer i et samvirkeselskap som produserer melk enn for medlemmer eller andelseiere i selskap som produserer andre typer næringsmidler, eller for den saks skyld andre varer og tjenester. Det kan muligens hevdes at hovedregelen etter en eventuell lovendring vil være at det kreves 2/3-flertall blant andelseiere for å kunne gjennomføre en sammenslåing av meieriselskap – jeg sier: hovedregelen. Poenget er jo nettopp at etter lovendringen vil det innenfor rammen av den ulovfestede samvirkeretten være opp til det enkelte selskap å vedtaksfeste hvor stort flertall som vil kreves for fusjonering. Det enkelte selskap vil altså i utgangspunktet stå fritt til å fastsette andre flertallskrav dersom andelseierne finner dette ønskelig.

Jeg tar imidlertid til etterretning at flertallet vil avvente Aarbakke-utvalgets utredning om behov for en egen samvirkelov før en på nytt vurderer opphevelsen av den resterende del av dagens meieriselskapslov. Begrunnelsen for dette har imidlertid undret meg når jeg kjenner forhistorien til denne prosessen, som har pågått over flere år.

Når jeg hører begrunnelsen for standpunktet, må jeg få lov å føye til til slutt at selve ideen bak samvirke er å gi lik innflytelse, med én stemme. Når begrunnelsen for at en ikke vil ha en endring her, er at en vil gi større innflytelse for de store, er det egentlig et brudd med hele tankegangen bak samvirke som sådant. Det undrer meg også når en sier at det er et mål i seg selv å bidra til mer fusjonering, men i neste omgang argumenterer for å skape mer konkurranse. Fusjonering vil som regel skape mindre konkurranse. Så etter å ha hørt på debatten, undrer jeg meg enda mer over flertallets konklusjoner. Statsråden vet imidlertid at flertallet bestemmer, og tar det til etterretning, men jeg regner med at denne saken helt sikkert vil komme til å stå på dagsordenen på nytt i framtiden.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 2. (Votering, sjå side 424)

Etter at det var ringt til votering i fem minutt, uttalte **presidenten:** Odelstinget går til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram sju forslag. Det er

- forslaga nr. 1 – 5, frå Terje Knudsen på vegner av Framstegspartiet
- forslaga nr. 6 og 7, frå Ivar Kristiansen på vegner av Høgre

Forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en utredning av en ressursavgift (grunnrente) og ber videre om at egne virkemidler for en slik avgift blir utredet, deretter sendes vurderingen Stortinget.»

Forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta tilpasninger slik at enhetskvoteordningen utvides til å omfatte fartøy helt ned til 15 meter.»

Forslag nr. 3, frå Framstegspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for fritt omsettelige kvoter og at dette tillates på tvers av fartøygrupper.»

Forslag nr. 4, frå Framstegspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre grensen mellom hav- og kystfiskeflåten til 21,3 meter.»

Forslag nr. 5, frå Framstegspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utvide tidsavgrensningen for enhetskvoteordningen til å gjelde i 15 år. Dette gjøres også gjeldende for reketrålere.»

Forslag nr. 6, frå Høgre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en avvikling av tidsavgrensningen for tildeling av enhetskvoter. Avviklingen bør skje parallelt med innføringen av en grunnrenteavgift i fiskerinæringen. Formen på en slik avgift bl.a. beregningsgrunnlaget, hvem som skal omfattes, og bruken av den må utredes nærmere.»

Forslag nr. 7, frå Høgre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide forslag om å innføre enhetskvoteordning for alle fiskerier der forvaltningshensyn tilsier at det må legges begrensninger på fisket. Det opprettes separate enhetskvoteordninger for fartøyer over og under 21,3 meter.»

Desse forslaga vert i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde rådd Odelstinget til å gjere slike vedtak:

A .

L o v

om endring i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. (enhetskvoteordning).

I.

I lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. gjøres følgende endring:

§ 5a, spesielle kvoteordninger, skal lyde:

Som et ledd i en tilpasning av den konsesjonsbelagte trål- og ringnotflåte, kan totalkvoten for vedkommende gruppe deles i et antall like kvoter (enhetskvoter), som kan være større enn antall deltagende fartøy i vedkommende fartøygruppe. Enhetskvoten kan fordeles ulikt mellom de deltagende fartøy innenfor gruppen.

Første ledd gjelder tilsvarende for fartøy over 28 meter største lengde som fisker med konvensjonelle redskap og med adgangsbegrensning.

Departementet kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om fastsettelse og fordeling av enhetskvoter.

II.

Denne lov trer i kraft straks.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har i debatten varslet at dei vil røyste imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken mot 4 røyster.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Vidare var tilrådd:

B .

Stortinget ber Regjeringa greie ut om einingskvoteordninga kan gjerast gjeldande for fartøy under 28 m. Stortinget føreset at Regjeringa kjem tilbake med denne vurderinga i budsjettet for år 2000, slik at dette eventuelt kan gjennomførast frå 1. januar 2000.

Presidenten: Tilrådinga frå komiteen til B vert i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende til Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r . 2

Presidenten: Under debatten har Modulf Aukan på vegner av Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre sett fram fylgjande forslag:

«Vedtaket til lov

om opphevelse av lov av 25. juni 1936 nr. 4 om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper.

I.

Lov av 25. juni 1936 nr. 4 om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper oppheves.

II.

Denne loven trer i kraft straks.»

Det vert votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Ot.prp. nr. 27 (1998-99) om lov om opphevelse av lov av 25. juni 1936 nr. 4 om enkelte bestemmelser angående meieriselskaper, avvises.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vart tilrådinga frå komiteen vedteken med 46 mot 22 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 22.17.26)

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 22.20.
